

Seznam okruhů závěrečné zkoušky z pedagogiky pro rozšiřující studium Učitelství pro 1. stupeň ZŠ s portfoliovými úkoly a klíčovými slovy

1. Cíle vzdělávání (Okruh 1)

Klíčová slova a teze vztahující se k okruhu: školský zákon; Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+; RVP ZV; ŠVP; vztah cíle a hodnocení; vztah cíle a obsahu vzdělávání (učiva); měřitelnost vzdělávacích cílů; Bloomova taxonomie kognitivních vzdělávacích cílů - revidovaná a nerevidovaná; taxonomie cílů afektivní domény; plánování výuky na základě velkých/klíčových/nosných myšlenek (big ideas); personalizované výukové cíle; příprava učitele na výuku; zhodnocení dosažení výukových cílů; diferenciacce/individualizace vzdělávacích cílů

Zadání úkolu:

Prostudujte si e – publikaci Stará, J., Zemanová, B., Horská, P. Obecná didaktika I: Plánování výuky dostupná zde: <https://cuni.futurebooks.cz/>

Na základě prostudované publikace doložte na přípravě na výuku (zprostředkování nového učiva VO Člověk a jeho svět), že rozumíte vztahu mezi výukovým cílem, učivem a hodnocením. Dále se vyjádřete k této přípravě vzhledem k aktuálním strategickým a kurikulárním dokumentům, způsobům plánování a přípravě na výuku a k typu stanovených výukových cílů.

V přípravě uveďte/doložte:

- obecné cíle, ke kterým daná příprava vede (z oblasti VO Člověk a jeho svět, případně i rozvoje KK a PT), mají nějaký vztah k Strategii 2030+ či k jiným strategickým dokumentům?
- konkrétní výukové cíle z oblasti VO ČJS
- o jaké typy cílů se jedná?
- lze nalézt propojení vámi stanovených cílů a učiva s RVP ZV a konkrétním ŠVP?
- jak doložíte, že bylo/bude cílů dosaženo? Jak získají žáci zpětnou vazbu o jimi dosažených cílech?
- jsou cíle, použité metody a postupy v souladu s cíli a hodnocením/zpětnou vazbou?
- jakým způsobem jste lekci plánoval/a a jak tento postup hodnotíte?

2. Obsah vzdělávání (Okruh 2)

Klíčová slova a teze vztahující se k okruhu: obsah vzdělávání, učivo, vztah učiva a oboru, didaktická analýza učiva, didaktická znalost obsahu; RVP ZV, ŠVP; vztah cíle a obsahu vzdělávání/učiva; vztah učiva a klíčových kompetencí; vztah učiva a průřezových témat; výběr učiva, závaznost učiva, základní vs. rozšiřující učivo; dotváření obsahu učiva učitelem; učebnicové materiály a jiné výukové zdroje a práce s nimi při výběru a zpracování učiva; diferenciacce/individualizace obsahu výuky; příprava učitele na výuku; obsah vzdělávání v závislosti na společenských změnách ve vybraném historickém období.

Zadání úkolu:

Doložte na přípravě na výuku (Člověk a jeho svět), že se orientujete v RVP ZV a ŠVP a aplikujete poznatky z oblasti individualizace obsahu při plánování výuky.

5. Výuková komunikace (Okruh 5)

Klíčová slova a teze vztahující se k okruhu: vztah mezi komunikací a učením, autoritativní a dialogický diskurz, přístupy aplikující efektivní výukovou komunikaci, význam konceptuálního tlaku při učení, učitelovy otázky ve výuce, řízení komunikace učitelem, participace žáků na výukové komunikaci, verbální komunikace; neverbální komunikace; komunikační síť ve třídě; popisný, posuzující jazyk; chyba při učení; interakce s žáky; vztahové a věcné signály v komunikaci; respektující komunikace; komunikace v konfliktu, význam Vygotského teorie pro učení, význam Brunerovy koncepce lešení pro učení

Zadání úkolu:

Doložte videonahrávkou či sestřihem videonahrávek z Vámi realizované výuky či výukové komunikace s jedním žákem (nejvýše 8minutová nahrávka nebo soubor nahrávek), že uplatňujete efektivní a respektující výukovou komunikaci. K ukázce přiložte její reflexi, ve které se vyjádříte k ukázce vzhledem k její efektivitě, použitým otázkám učitele (vás), interakci učitele (vás) a žáků a případně žáků navzájem, způsobu řízení komunikace, participaci žáka/žáků na výukové komunikaci, vztahové rovině ve výukové komunikaci, typu použitých komunikačních prostředků, použití popisného a/či posuzujícího jazyka; případně i k práci s chybou.

6. Metody výuky a organizační formy výuky (Okruh 6)

Klíčová slova a teze vztahující se k okruhu: výukové metody a strategie, interaktivní přímá výuka celé třídy, kooperativní výuka, projektová výuka, integrovaná tematická výuka, badatelská výuka, výchovné a výukové strategie pro rozvoj klíčových kompetencí, individualizace a diferenciací metod a forem výuky; problémová výuka; konstruktivistické pojetí výuky; induktivní a deduktivní postup; postupy programu Začít spolu a RWCT, organizační formy

Zadání úkolu:

Zpracujte podrobný scénář výukové jednotky (část hodiny, hodina, výukový blok), která zahrnuje užití metody a) inscenační, b) diskusní, c) badatelské. Volíte buď a), nebo b), nebo c)

1. Výukovou jednotku zrealizujte.
2. V komentáři:
  - Proved'te reflexi realizace této výukové jednotky.
  - Popište znaky zvolené metody (využijte pojmů z vámi zvolené klasifikace výukových metod).
  - Uveďte pozitiva a rizika použití této metody obecně. Následovně konkretizujte s uvedením příkladů z realizace hodiny: Ukázala se jmenovaná pozitiva a rizika při realizaci? Jaké další výhody a nevýhody užití této metody se ukázaly? Jak bylo/bude potřeba v budoucnu reagovat? V čem chcete pokračovat? Co byste příště udělal/a jinak a proč atd.
  - Jaký byl cíl výukového bloku? Je s ním použití dané metody v souladu?

Do portfolia vložte podrobný scénář výukové jednotky a komentář dle daných kritérií.

7. Individualizace výuky (Okruh 7)

Klíčová slova a teze vztahující se k okruhu: individuální potřeby, deprivace, individualizace, diferenciaci, segregace, integrace, inkluzivní vzdělávání, skupiny žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáci mimořádně nadaní v běžné škole, individuální vzdělávání, individualizace v aktuální legislativě a kurikulárních dokumentech, podpůrná opatření, princip individualizace v dějinách pedagogiky a různých typech škol, osobnostní typy, učební styly; pedagogická diagnostika, prevence i intervence u žáků s SVP a žáků mimořádně nadaných; strategie diferenciaci výuky v heterogenní třídě, spolupráce s rodiči a odborníky

Zadání úkolu:

Na základě přiložené kazuistiky zpracujte návrh plánu pedagogické podpory. V kazuistice vyberte 3 oblasti, na které by bylo vhodné zaměřit podporu, formulujte pro ně konkretizované cíle, kterých by mělo být prostřednictvím podpůrných opatření dosaženo. Navrhněte podpůrná opatření k podpoře vzdělávání žáka a jeho začlenění v kolektivu směřující k naplnění stanovených cílů. Navrhněte způsoby ověření dosahování cílů PLPP.

Kazuistika: Jirkovi je 8 let a navštěvuje druhý ročník základní školy. Jirka v prvním ročníku často chyběl z důvodu opakujících se respiračních onemocnění. Jirka má potíže se soustředěním pozornosti, snadno se nechá vyrušit nepodstatnými podněty. Soustředit na činnost se dokáže v porovnání se spolužáky soustředit kratší dobu. Jeho pracovní tempo je pomalejší, rychleji se unaví. Když má pocit, že nestíhá dokončit zadanou práci, má tendence k emotivním reakcím a rezignaci – rozpláče se nebo přestane pracovat a lehne si na lavici. Ostatní žáci začínají jeho chování komentovat s tím, že se chová „jako mimino“. Jirka se začíná kolektivu třídy stranit, přestávky většinou tráví sám. Jirka se velmi zajímá o ryby, chodí rybařit s dědečkem, rád o svých zážitcích z ryb vypráví paní učitelce. V tělocviku je Jirka méně obratný než jeho spolužáci, paní učitelka si začíná všimnout, že i při něm začínají mít jeho spolužáci poznámky na Jirkův účet.

8. Školní třída jako sociální skupina, klima třídy (Okruh 8)

Klíčová slova a teze vztahující se k okruhu: sociální skupina, její struktura a dynamika; role a pozice ve skupině; role třídního učitele; složení tříd; metody a postupy diagnostiky třídy; složky klimatu, znaky dobrého klimatu; postupy při podpoře bezpečného klimatu, stmelování kolektivu a rozvoj sociálních dovedností žáků; osobnostní a sociální výchova; konflikty a narušené vztahy ve skupině; šikana; dívky a chlapci ve skupině; začlenění žáků se SVP; zodpovědnost žáků za třídní/školní společenství, spolupráce s odborníky

Zadání úkolu:

Vyberte si jeden z úkolů a zpracujte podle zadání v přiložené prezentaci.

1. Třídnická hodina

Připravte strukturu třídnické hodiny, jejíž cílem bude přijetí žáka se SVP do třídního kolektivu. Bude-li to možné, tak třídnickou hodinu realizujte a reflektujte (ve spolupráci s třídním učitelem).

2. Analýza třídní skupiny

Vypracujte analýzu třídní skupiny, se kterou pracujete v průběhu praxí.

3. Analýza 2-3 programů na podporu třídních kolektivů

Porovnejte dva až tři programy na budování třídních kolektivů (pozor, program musí být určen pro učitele – ne pro školní psychology/metodiky prevence/školní speciální pedagogy)

4. Nový žák ve třídě – kazuistická studie

Zpracovat postup učitele při začleňování nového žáka do kolektivu.

5. Spolupráce pracovníka ŠPP a učitele ve prospěch třídy

Zpracovat přehled spolupráce pracovníka ŠPP a třídního učitele – jaká témata ve vztahu ke třídě mohou být řešena, jakým způsobem?

9. Hodnocení procesů a výsledků učení (Okruh 9)

Klíčová slova a teze vztahující se k okruhu: význam hodnocení pro učení; funkce hodnocení; vztah hodnocení a dalších didaktických kategorií; typy hodnocení: formativní, sumativní, finální, průběžné, kritériální, normativní, vrstevnické, sebehodnocení, hodnocení dle individuální a sociální vztahové normy; kritéria hodnocení ve vztahu k cílům vzdělávání (závazným cílům, které určují kurikulárními dokumenty, konkrétním cílům dané výukové jednotky, individualizovaným cílům), přístup k chybě žáka, popisný a hodnotící jazyk učitele; techniky formativního hodnocení; testování; žákovské portfolio; participace rodičů v oblasti hodnocení; mezinárodní měření výsledků ve vzdělávání

Zadání úkolu:

Doložte užití formativního hodnocení ve vaší výuce (videoukázkou (max. 4 minuty dlouhou) nebo písemným dokladem).

K dokladu uveďte komentář:

- Jaké charakteristiky má formativní hodnocení obecně?

Následně konkretizujte s odkazováním na vaši ukázkou formativního hodnocení: Jaký význam mělo použití této metody/techniky formativního hodnocení? Jaký je vztah stanoveného výukového cíle a této metody hodnocení? Je potřeba vzhledem ke stanovenému cíli doplnit tuto metodu hodnocení jinou metodou hodnocení? Proč ano/ne. Apod.

- Jakou profesní výzvu si v oblasti hodnocení dáváte?

Odpovězte s uvedením příkladů z realizace výuky, kterou dokládáte ve videoukázce či jiném vloženém materiálu: Ukázala se jmenovaná pozitiva a rizika při realizaci? Jaké další výhody a nevýhody užití této metody se ukázaly? Jak bylo/bude potřeba v budoucnu reagovat? V čem chcete pokračovat? Co byste příště udělal/a jinak a proč atd.

10. Rozvoj počáteční čtenářské gramotnosti (Okruh 10)

Klíčová slova a teze vztahující se k okruhu: čtenářská gramotnost; pregramotnost a počáteční čtenářská gramotnost; zahraniční výzkumy čtenářské gramotnosti; metody rozvoje počáteční čtenářské gramotnosti; inovace a variabilita ve školním rozvoji počáteční čtenářské gramotnosti; cíle, obsah a hodnocení rozvoje počáteční čtenářské gramotnosti

Zadání úkolu:

1. pracujte podrobný scénář výukové jednotky (část hodiny, hodina, výukový blok), která zahrnuje užití metody a) analyticko-syntetické, b) genetické, c) inovativní. Volíte buď a), nebo b) , nebo c)
2. Výukovou jednotku zrealizujte.
3. V komentáři:
  - Proved'te reflexi realizace této výukové jednotky.
  - Popište znaky zvolené metody (využijte pojmů z vámi zvolené klasifikace výukových metod).
  - Uveďte pozitiva a rizika použití této metody obecně. Následovně konkretizujte s uvedením příkladů z realizace hodiny: Ukázala se jmenovaná pozitiva a rizika při realizaci? Jaké další výhody a nevýhody užití této metody se ukázaly? Jak bylo/bude potřeba v budoucnu reagovat? V čem chcete pokračovat? Co byste příště udělal/a jinak a proč atd.
  - Jaký byl cíl výukového bloku? Je s ním použití dané metody v souladu?

Do portfolia vložte podrobný scénář výukové jednotky a komentář dle daných kritérií.

11. Rozvoj počáteční písařské gramotnosti (Okruh 11)

Klíčová slova a teze vztahující se k okruhu: počáteční písařská gramotnost; psaní leváků; vázané a nevázané písmo; alternativní metody výuky psaní, inovace a variability; současná koncepce rozvoje počáteční písařské dovednosti

Zadání úkolu:

1. Zpracujte podrobný scénář výukové jednotky (část hodiny, hodina, výukový blok), která zahrnuje nácvik nového psacího tvaru zvoleného písmene z hlediska a) přípravy na psaní, b) hygienických návyků c) realizace vlastního psaní d) hodnocení písařského výkonu. Zahrnete všechny kroky a), b), c) i d)
2. Výukovou jednotku zrealizujte.
3. V komentáři:
  - Proved'te reflexi realizace této výukové jednotky.
  - Popište znaky písma. Odůvodněte jejich použití.
  - Uveďte pozitiva a rizika nácviku písařské dovednosti obecně. Následovně konkretizujte s uvedením příkladů z realizace hodiny: Ukázala se jmenovaná pozitiva a rizika při realizaci? Jaké další výhody a nevýhody se ukázaly? Jak bylo/bude potřeba v budoucnu reagovat? V čem chcete pokračovat? Co byste příště udělal/a jinak a proč atd.

- Jaký byl cíl výukového bloku?

Do portfolia vložte podrobný scénář výukové jednotky a komentář dle daných kritérií.